

WOJCIECH GRONEK

Wścieklizna zwierząt w woj. kieleckim w latach 1966–1970

Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach
Kierownik: lek. wet. W. GRONEK

Jednym z najpoważniejszych problemów epizootologicznych na terenie woj. kieleckiego jest w ostatnich latach wścieklizna zwierząt domowych i wolno żyjących.

Stwierdzenie powyższe potwierdzają wyniki badań przeprowadzonych w latach 1966–1970 w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Kielcach. Badania te przeprowadzono wykonując rozmary z centralnego układu nerwowego badanych zwierząt, celem stwierdzenia obecności ciałek wtrętowych Babesa-Negriego. Tak przygotowane preparaty barwiono metodą Gerlacha. Ponadto w wypadkach ekspozycji ludzi lub zwierząt wykonywano próby biologiczne na szczepionych domózgowo myszkach białych. Od roku 1969, powyższe metody diagnostyczne uzupełniono wprowadzając odczyn immunofluorescencji.

Analizując dane zawarte w tab. 1 i 2 ryc. 1–3 należy stwierdzić, że w przebiegu lat 1966–1970 nastąpiło znaczne nasilenie występowania wścieklizny u zwierząt domowych i wolno żyjących na terenie woj. kieleckiego. Chociaż największa bezwzględnie ilość przypadków stwierdzonej wścieklizny odnosi się do psów (41 przypadków), to jednak liczby obrazujące występowanie omawianego schorzenia u kotów (36 przypadków) i u lisów (37 przypadków) są znamienne dla kształtowania się sytuacji epizootologicznej.

Szczególnie niebezpiecznym wydaje się fakt zwiększającej się ilości przypadków wścieklizny u kotów. Stosunkowo duży obszar penetracji terenu jaki wykazują te zwierzęta, łatwość kontaktu ze zwierzętami wolno żyjącymi, oraz to, że koty nie są poddawane szcze-

Tab. 1. Wyniki przeprowadzonych badań w kierunku wścieklizny na terenie woj. kieleckiego w latach 1966–1970

Rok	Ilość badań	Stwierdzono wściekliznę		
		u zwierząt domowych	u zwierząt wolnożyjących	Razem
1966	6	2	—	2
1967	49	13	3	16
1968	95	25	13	38
1969	81	18	7	25
1970	136	26	17	43
Razem	367	84	40	124

Tab. 2. Wścieklizna u poszczególnych gatunków zwierząt na terenie woj. kieleckiego w latach 1966–1970

Gatunek zwierzęcia	Ilość badanych zwierząt	Stwierdzono przypadków wścieklizny
Pies	208	41
Kot	64	36
Lis	57	37
Bydło	13	7
Koń	2	—
Świnia	4	—
Owca	1	—
Wiewiórka	4	1
Zając	4	—
Sarna	3	—
Dzik	2	—
Jenot	1	1
Tchórz	1	1
Borsuk	1	—
Szczur	2	—
Razem	367	124

Uzyskane wyniki przedstawiają tab. 1 i 2, zaś sytuację epizootologiczną w wybranych latach 1960, 1967 i 1970 obrazują ryc. 1–3.

pieniom ochronnym, wyjaśniają przyczyny rozprzestrzeniania wśród nich wścieklizny. W warunkach woj. kieleckiego większość przypadków wścieklizny stwierdzanej w środowiskach miejskich (Kielce, Busko, Sandomierz), odnosiła się do kotów.

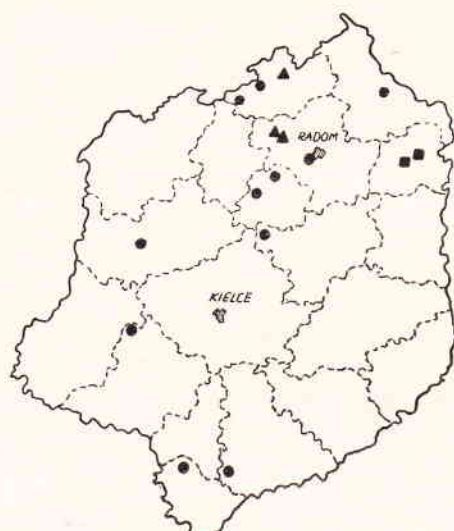
Okres zimy i przedwiośnia roku 1970 stanowił największe nasilenie występowania wścieklizny. Większość stwierdzanych w tym okresie przypadków dotyczyła lisów. Fakt ten można wytłumaczyć wystąpieniem w tym okresie długotrwałych mrozów wraz z grubą pokrywą śnieżną, które spowodowały zbliżanie się zwierząt wolno-żyjących do osiedli ludzkich i ujawnienie się szeregu przypadków wścieklizny, które w normalnych warunkach nie zostałyby zarejestrowane. Obserwowano u lisów dotkniętych omawianym schorzeniem całkowity zanik poczucia strachu, oraz bardzo często brak agresywności. Chore lisy wchodziły do zagród wiejskich, a nawet obór mimo obecności w ich wnętrzu ludzi. W jednym z przypadków lis zadomowił się w psiej budzie, w innym kierowca ciężarówki złapał lisa na

ruchliwej drodze Kraków-Kielce. Wydaje się, że ostry przebieg zimy 1970 r., nie tylko ujawnił szereg przypadków wścieklizny u zwie-

Ryc. 1. Wścieklizna zwierząt na terenie woj. kieleckiego w roku 1960. (1).

Ryc. 2. Wścieklizna zwierząt na terenie woj. kieleckiego w roku 1967.

Ryc. 3. Wścieklizna zwierząt na terenie woj. kieleckiego w roku 1970.

rzał wolno żyjących, lecz niewątpliwie przyczynił się do szybszej likwidacji tej epizootii. Potwierdza to fakt, że na 17 przypadków wścieklizny u lisów stwierdzonych w 1970 r., większość z nich stwierdzono w pierwszym półroczu (16 przypadków).

Udział innych przedstawicieli zwierząt wolno żyjących w przebiegu epizootii wścieklizny na terenie woj. kieleckiego wydaje się nieistotny. Ciekawostką może być nie tyle stwierdzenie wścieklizny u jenota (*Nyctereutes procyonoides*), co sama jego obecność na terenie woj. kieleckiego (pow. włoszczowski). Ten egzotyczny dla Europy przedstawiciel psowatych przeniknął do Polski w latach pięćdziesiątych z ferm hodowlanych północno-zachodniej części ZSRR i walorami swego futra nie tylko wzbogacił rodzinną faunę, lecz stał się też nowym czynnikiem w rozprzestrzenianiu się wścieklizny zwierząt wolno żyjących.

Reasumując powyższe należy stwierdzić:

1. Teren woj. kieleckiego nie uchronił się przed obserwowanym w ostatnich latach w całym kraju nasileniem występowania przypadków wścieklizny, zwłaszcza u zwierząt wolno żyjących.

2. Niebezpiecznym wydaje się nasilenie występowania wścieklizny u kotów, która zagraża szczególnie obszarom miejskim i wymaga radykalnego rozwiązania problemu zwierząt bezdomnych.

Piśmiennictwo

1. Serokowa D.: *Medycyna Wet.*, 18, 83, 1962.
Adres autora: lek. wet. Wojciech Gronek, Dyminy 160, pow. Kielce.

REIS R., YAMAMOTO R.: Patogeneza pojedynczego lub mieszanego zakażenia zarodków indyków przez *Mycoplasma meleagridis* i *Mycoplasma gallisepticum*. (Pathogenesis of single and mixed infections caused by *Mycoplasma meleagridis* and *Mycoplasma gallisepticum* in turkey embryos). *Am. J. vet. Res.*, 32, 63—74, 1971 (1).

Badania immunofluorescencyjne i hodowlane zakażeń wywołanych przez *Mycoplasma meleagridis*, *Mycoplasma gallisepticum* lub łącznie przez oba drobnoustroje u zarodków indyków wykazały, że patogeneza tych zakażeń jest identyczna. Na podstawie okresowego badania zarodków stwierdzono, że oba drobnoustroje występowały pozakomórkowo na błonie woreczka żółtkowego, w tchawicy, małych oskrzelikach i pęcherzykach płucnych, w workach powietrznych oraz w treści i kosmkach jelita tylnego i bursy Fabrycego. Umieszczenie *Mycoplasma meleagridis* w jelicie tylnym i bursie Fabrycego u zarodków wskazuje na możliwość istnienia wczesnych zakażeń układu rozrodczego u indyków dorosłych. Do zróżnicowania obu gatunków mykoplazm w tkankach i w preparatach odciskowych z kolonii zastosowano odczyn immunofluorescencji przy użyciu surowicy anty-M. *meleagridis* znakowanej fluoresceiną i surowicę anty-M. *gallisepticum* znakowaną rodaminą. Lepsze wyniki uzyskiwano jednakże z surowica anty-M. *gallisepticum* znakowaną rodaminą. Wiazało się to z faktem mniejszego powinowactwa koniugaty rodaminowej do tkanek zarodka oraz z masowym występowaniem M. *gallisepticum* w tkankach zarodków zakażonych. Z.